

Vergaderjaar 2008–2009

29 817

Sociale werkvoorziening

Nr. 47

BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 april 2009

Hierbij bied ik u het eindverslag aan van het project «Sociale werkvoorziening» van de Arbeidsinspectie alsmede het door de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) opgestelde rapport «Met begeleiding meer werk».¹ Ik beoog zoveel mogelijk onderzoeken dan wel rapportages, welke zien op hetzelfde onderwerp, tegelijk aan uw Kamer aan te bieden. Derhalve wordt u thans de onderzoeken van IWI en het eindverslag van de AI geïntegreerd aangeboden.

Arbeidsinspectie

De inspecties van de AI zijn in de periode van maart tot juli 2008 uitgevoerd op grond van de Arbeidsomstandighedenwet. De onderwerpen van de inspecties waren het veilig werken met machines en de organisatie van de bedrijfshulpverlening.

Aanleiding

Eerder zijn in 2004 en 2006 inspecties uitgevoerd naar de machineveiligheid. De resultaten in 2006 lieten een verbetering zien ten opzichte van de situatie in 2004. Een aantal sw-bedrijven bleef echter achter in het nemen van maatregelen. De betrokken bedrijven dienden op korte termijn een inhaalslag te maken en de arbeidsveiligheid een blijvend punt van aandacht.

Naar aanleiding van de behandeling van het verslag in de Tweede Kamer heeft de toenmalige staatssecretaris toegezegd dat de «achterblijvers» in 2008 opnieuw worden geïnspecteerd. Het hierbij aangeboden eindverslag gaat in op het verrichtte onderzoek bij de «achterblijvers».

Aanleiding voor de inspecties naar de bedrijfshulpverlening in de sw-sector is een rapport dat de VROM-inspectie in 2007 publiceerde. In dit rapport concludeerde de VROM-inspectie dat zowel de brandveiligheid van de gebouwen als het brandveilig gebruik van de gebouwen op een aantal punten tekort schoot.

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

Kernpunten eindrapportage

Machineveiligheid

In totaal zijn 24 sw-bedrijven (de «achterblijvers») geïnspecteerd op machineveiligheid. De resultaten van de inspecties laten een behoorlijke verbetering zien. Het aantal overtredingen op machineveiligheid is met 65% teruggebracht ten opzichte van 2006.

Teleurstellend is wel dat een groot aantal (83%) van de geïnspecteerde sw-bedrijven nog één of meer tekortkomingen laat zien. Niet acceptabel is dat bij 45% van deze bedrijven na de herhaalde inspecties nog drie of meer tekortkomingen zijn vastgesteld.

De bedrijven, welke een primaire verantwoordelijkheid dragen voor het voldoen aan de regels en richtlijnen voor de machineveiligheid, en de brancheorganisatie Cedris zullen snel moeten zorgen voor adequate maatregelen.

Bedrijfshulpverlening

Voor wat betreft de bedrijfshulpverlening blijkt dat 46% van de sw-bedrijven nog voor verbetering vatbaar zijn. Vluchtwegen en nooduitgangen waren niet altijd toegankelijk en soms ontbrak het aan adequate brandblusmiddelen. Wel is de brandveiligheid en bedrijfshulpverlening, na het onderzoek van de VROM-inspectie in 2006, in algemene zin verbeterd en is de verwachting dat deze verbetering de komende jaren nog verder zal doorzetten. Deze resultaten komen overeen met bevindingen van de VROM-inspectie in de nazorg van haar inspecties in 2007 naar brandveiligheid.

Reactie

Wij nemen vanuit medebewindverantwoordelijkheid de veiligheid van sw-bedrijven zeer serieus; derhalve is het eindverslag van de AI ook nu weer besproken met Cedris en VNG waarbij concreet is ingegaan op de verantwoordelijkheid van de sw-bedrijven alsmede de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de gemeenten. Voorop staat dat het veilig werken met machines en de organisatie van de bedrijfshulpverlening primair de verantwoordelijkheid van de werkgever is, en dat zijn de sw-bedrijven cq. de gemeentebesturen. Onderstaand wordt de reactie van Cedris en de VNG weergegeven.

Reactie Cedris

Cedris bespreekt de uitkomsten van de inspecties met haar leden; deze zijn verantwoordelijk voor veilig werken werk binnen hun sw-bedrijf. De brancheorganisatie zal de bedrijven daarbij ondersteunen. Sociale partners hebben inmiddels een arbocatalogus machine-veiligheid in voorbereiding waarbij de VNG betrokken is. Deze catalogus zal vervolgens voor een formele toets bij de Arbeidsinspectie worden ingediend. De arbeidsveiligheid is een regulier terugkerend gespreksonderwerp dat door Cedris wordt besproken met de directeuren van de sw-bedrijven. Het bestuur van Cedris gaat eind april in vier regionale bijeenkomsten in gesprek met de sw-directeuren waarbij één van de thema's het eindverslag van de AI zal zijn. In deze gesprekken zal onder meer de verantwoordelijkheid van de sw-bedrijven uitgangspunt zijn om zorg te dragen voor de voorgeschreven veiligheidseisen. Daarnaast zal de AI in gesprek blijven met Cedris om de gang van zaken kritisch te volgen. Ten aanzien van de brandveiligheid is binnen de sector een «Wegwijzer brandveiligheid Sociale Werkvoorziening» ontwikkeld.

Bestuurlijk overleg met de VNG

Zowel de resultaten van de inspecties naar machineveiligheid in 2004 als in 2006 zijn, mede gelet op de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de gemeenten voor de veiligheid in sw-bedrijven, aan de orde geweest in het regulier bestuurlijk overleg dat de staatssecretaris heeft met de VNG. De uitkomst van het bestuurlijk overleg van 4 juli 2005 resulteerde in een brief van de VNG om de gemeenten te wijzen op het rapport van de AI over de sw-bedrijven. De komst van dit eindrapport met de resultaten van de inspecties in 2008 is in het bestuurlijk overleg met de VNG van 21 januari jl. aangekondigd. Het eindrapport is op 26 maart jl. door de staatssecretaris met de partijen besproken. De VNG heeft aangegeven het eindverslag van de AI te agenderen bij de Commissie Werk en Inkomen om gemeenten te informeren. Daarnaast stemmen VNG en Cedris onderling af op welke wijze de eigen achterban wordt geïnformeerd over het eindverslag, de uitkomsten en aandachtspunten hiervan. VNG zal in elk geval hiervoor aandacht vragen in hun ledenbrief.

Follow up Arbeidsinspectie

De Arbeidsinspectie zal in 2009 bij de betreffende bedrijven controleren of die de voorgeschreven maatregelen hebben getroffen. Voorts zal de Arbeidsinspectie in 2010 of 2011 opnieuw inspecties uitvoeren naar de naleving van de arbeidsomstandigheden. Dit als onderdeel van de bredere sectoraanpak van de Arbeidsinspectie voor de sociale werkvoorziening.

Inspectie Werk en Inkomen

In het door de Inspectie Werk en Inkomen (IWI) opgestelde rapport «Met begeleiding meer werk» presenteert IWI de conclusies van drie uitgevoerde onderzoeken naar de kansen en belemmeringen bij arbeidsparticipatie voor mensen met een beperking. Onderstaand geef ik -per onderzoek- in de eerste alinea kort de bevindingen uit de onderzoeken van IWI weer en in de tweede alinea plaats ik deze bevindingen in een beleidsmatig kader.

Onderzoek naar de stand van zaken implementatie wetswijziging Wsw

Met de wetswijziging Wsw die per 1 januari 2008 van kracht is geworden, zijn de mogelijkheden versterkt voor gemeenten om regie te voeren op de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en is meer zeggenschap gecreëerd voor de doelgroep zelf, zodat het doel van de Wsw beter kan worden gerealiseerd: arbeidsplaatsen realiseren die passen bij de mogelijkheden en capaciteiten van de geïndiceerden, zodat hun arbeidsvaardigheden behouden of zo mogelijk verder ontplooid worden met het oog op het werken onder zo normaal mogelijke omstandigheden. Tevens zijn met de wetswijziging maatregelen getroffen om de wachtlijstproblematiek te verzachten. Zo is geregeld dat alleen mensen op de Wsw-wachtlijst mogen staan die ook beschikbaar zijn voor arbeid in het kader van de Wsw. Hiermee wordt vervuiling van de Wsw-wachtlijsten tegen gegaan. Tevens is geregeld dat gemeenten en het het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV) re-integratiemiddelen mogen inzetten voor mensen op de Wsw-wachtlijst om inactiviteit en daarmee verslechtering van de arbeidsvaardigheden te voorkomen.

Om een beeld te verkrijgen van de effecten van de wetswijziging op het beleid en de uitvoering van de Wsw voert IWI een drietal metingen onder gemeenten uit. De uitkomsten van de eerste twee metingen laten zien dat er in 2008 een positieve omwikkeling gaande was ten aanzien van de

implementatie van de gewijzigde Wsw. Zo hebben veel van de onderzochte gemeenten (circa 65%) wijzigingen in de (organisatie van de) uitvoering van de Wsw aangebracht onder meer gericht op het realiseren van meer arbeidsplaatsen bij reguliere werkgevers. Verder blijkt dat de meerderheid van de onderzochte gemeenten gebruik maakt van de nieuwe mogelijkheid om met inzet van re-integratiemiddelen mensen op de Wsw-wachlijst een zogenaamd «voorschakeltraject» aan te bieden; in 53% van de onderzochte gemeenten worden re-integratiemiddelen van het UWV benut en in 77% van de onderzochte gemeenten worden re-integratiemiddelen van gemeenten ingezet. De resultaten van de derde meting worden in het najaar verwacht.

Onderzoek naar de bereidheid van werkgevers om Wsw-ers een baan te bieden

Om meer zicht te krijgen op de bereidheid van werkgevers om Wsw-ers een baan te bieden, heeft IWI een zestal sw-bedrijven en ruim honderd werkgevers geïnterviewd. Uit dit onderzoek blijkt dat om Wsw-ers aan de slag te helpen bij reguliere werkgevers een persoonlijke benadering en maatwerk noodzakelijk zijn. Er moet worden geïnvesteerd in de relatie met de werkgevers(organisaties), die in beginsel bereid zijn om Wsw-ers een kans te geven. Daarbij speelt voorlichting een belangrijke rol.

Stimuleringsmaatregelen (begeleiding, loonkostensubsidie, no risk polis e.d.) zijn bij werkgevers veelal onbekend evenals de mogelijkheid een functie op maat te (laten) maken (jobcarving). Voor de duurzaamheid van het dienstverband blijkt de aansluiting tussen functie-eisen en vaardigheden van de werknemer (de match) van doorslaggevend belang te zijn, net als de kwaliteit van de begeleiding van de werknemer en de werkgever, zowel bij de totstandkoming van de werkplek als gedurende de aanstelling.

Gelet op de verslechterende economische situatie is het nodig om stevig in te zetten op een actieve en vraaggerichte werkgeversbenadering, zoals ook vermeld in de kabinetsreactie op het advies van de commissie fundamentele herbezinning Wsw.

Actief houdt in dat middels diverse projecten en pilots wordt gestimuleerd om meer werk voor deze doelgroep te creëren (specifiek gericht op Wsw-ers, maar vaak ook in een geïntegreerde aanpak voor bijvoorbeeld Wajongers). Vraaggericht houdt in dat het moet gaan om werk waarin een zinvolle bijdrage aan het bedrijfsproces wordt geleverd en werkgevers goede ondersteuning en begeleiding krijgen bij het in dienst nemen en houden van mensen met een arbeidsbeperking.

In dit kader ondersteunt het ministerie al verschillende initiatieven vanuit het bedrijfsleven en sw-bedrijven om specifieke aanpakken en methodieken te ontwikkelen. Zo hebben de brancheorganisatie voor sw-bedrijven (Cedris) en de brancheorganisatie voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) een alliantie gevormd om zoveel mogelijk Wsw-ers aan de slag te helpen binnen het MKB en wordt werk gemaakt van de verzilvering van de intentieverklaringen die een groot aantal toonaangevende bedrijven en kenniscentra hebben afgegeven aan de commissie fundamentele herbezinning Wsw. Bij deze initiatieven wordt onder meer ingezet op mensontwikkeling door het creëren van leerwerkplekken alsook gebruik gemaakt van jobcarving om functies meer toe te spitsen op de mogelijkheden van onder meer Wsw-ers. Ook sociale partners hebben aangegeven hier werk van te maken. Het kabinet is voornemens jobcarving verder te stimuleren met een voucher; een vergoeding voor het in kaart brengen van de mogelijkheden binnen in een bedrijf voor jobcarving. Daarnaast wordt om de werkgeversaankpak op het lokale en regionale niveau te ondersteunen in de «IK kan» campagne van het rijk expliciet aandacht geschonken aan onder meer Wsw-ers. Zo wordt meer

bekendheid gegeven aan de voorzieningen waar werkgevers een beroep op kunnen doen als zij personen met een arbeidsbeperking aan de slag helpen en wordt benadrukt dat mensen met een beperking wel degelijk arbeidspotentieel hebben. Tot slot wordt verwacht dat een belangrijke impuls voor de kwaliteit van de begeleiding van werknemer en werkgever uitgaat van het initiatief van de jobcoaches zelf om een vereniging en een register van jobcoaches op te zetten.

Onderzoek naar de overgang van school naar werk

Het besteden van aandacht aan arbeidstoeleiding bij scholen speelt een grote rol bij de verdere loopbaan van jonggehandicapten. Uit het onderzoek van IWI blijkt dat het belangrijk is dat scholen voorkomen dat jonggehandicapten hun capaciteiten overschatten. Om te kunnen participeren is een reëel zelfbeeld van belang. Verder blijkt dat door een goede begeleiding bij de overgang van school naar werk het vinden van werk wordt bevorderd en de kans op uitval wordt verminderd. Een warme overdracht naar de instanties die de begeleiding moeten overnemen is in dit kader noodzakelijk.

Zoals IWI terecht constateert valt bij de overgang van school naar werk nog veel winst te boeken, met name bij het speciaal onderwijs. Inmiddels zijn er vele initiatieven en experimenten in de regio's op gang gekomen om de arbeidstoeleiding te verbeteren. Van de positieve ervaringen zal zoveel mogelijk moeten worden geprofiteerd, zodat de netwerken in de regio effectiever worden.

Daarnaast bereidt het ministerie van OCW nieuwe wetgeving voor («Passend onderwijs»), waarvan de inwerkingtreding wordt voorzien in 2011. Ook hiermee wordt beoogd een soepeler overgang van school naar werk te realiseren.

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. Klijnsma

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. P. H. Donner